

75-76 OPUSCULUM QUINTUM. ACTUS MEDIOLANI, DE PRIVILEGIO ROMANAE ECCLESIAE, AD HILDEBRANDUM S. R. E. CARDINALEM ARCHIDIACONUM.

ARGUMENTUM.

Hoc opusculum de privilegio Romanae Ecclesiae inscribitur: est autem brevis narratio eorum, quae ipsi sanctissimo doctore in legatione Mediolanensi contigerunt; cum scilicet contra ejusdem Ecclesiae clericos Nicolaitas pariter et Simoniacos, legatus a sede apostolica missus, non minus castitatis, quam Romanae Ecclesiae jura tuenda, suscepisset.

Domino HILDEBRANDO venerabili archidiacono,
PETRUS peccator monachus, sincerissimae devotionis
affectum.

Privilegium Romanae Ecclesiae quantas habeat vires ad servandam canonicae aequitatis et justitiae regulam, quantumque vigorem ad disponendam ecclesiastici status contineat disciplinam, solus ille dilucide comprehendit, qui ecclesiasticis consuevit insudare negotiis. Quod utique privilegium, qui inexpertus est, parvipendit, exercitatus amplectitur. Quia sicut arma non curat, qui certamen ignorat; sic e diverso telis inhianter accingitur, qui ad reportandos ex more victoriarum titulos animatur. Armis autem privilegium Romanae Ecclesiae non incongrue comparaverim, quia dum haec una per cathedram beati Petri totius Christianae religionis caput effecta, cunctis in orbe terrarum principetur Ecclesiis, velut dux ante aciem fidelium cuneis fulta, ac

specialis praerogativae auctoritate munita, et Evangelico mucrone veritati resistentium cervices obtruncat, et ad invictissime dimicandum totam Christi militiam in unius charitatis, ac fidei unanimitate conspirat. Hoc tu subtiliter, ut et alia multa perpendens, frequenter a me charitate, quae superat omnia, postulasti; ut Romanorum pontificum decreta, vel gesta percurrens, quidquid apostolicae sedis auctoritati specialiter competere videretur, hinc inde curiosus exciperem, atque in parvi voluminis unionem novae compilationis arte conflarem. Hanc itaque tuae petitionis instantiam cum ego negligens floccipenderem, magisque superstitioni quam necessitati obnoxiam judicarem; divinitus, ut reor, actum est, ut Mediolanensem urbem, beatissimi Nicolai papae legatione functus, adirem.

Erat enim inter clerum et populum, propter duas haereses, Simoniacam videlicet, et Nicolaitarum, satis turbulenta seditio. Nicolaitae autem dicuntur clerici, qui contra castitatis ecclesiasticae regulam feminis admiscentur. Qui plane tunc fornicatores fiunt, cum foedi commercii copulas ineunt; tunc Nicolaitae jure vocantur cum hanc lethiferam pestem velut ex auctoritate defendunt. Vitium quippe in haeresim vertitur, cum perversi dogmatis assertionem firmatur. Quid plura? nobis digna sedis apostolicae veneratione receptis, ac negotiis, quae nos attraxerant, intimatis, post diem alterum factione clericorum repente in populo murmur exoritur, non debere Ambrosianam Ecclesiam Romanis legibus subjacere, nullumque judicandi, vel disponendi jus Romano pontifici in illa sede competere. Nimis indignum, inquiunt, ut quae sub progenitoribus nostris semper exstitit libera, ad nostrae confusionis opprobrium nunc alteri, quod absit, Ecclesiae sit

subjecta. Postremo tumultuantium clamor attollitur, ex diversis partibus ad episcopale palatium convenitur: dein tintinnabula perstrepunt, praegrandis aerae tubae, quae illic est, tota civitas clangoribus intonatur. Intentabant mihi, ut ita loquar, omnia mortem, et ut ab amicis meis mihi saepe suggestum est, nonnulli meum sanguinem sitiebant. Augebat autem hujus ignis incendium hoc permaxime, quia congregatis quasi ad synodum totius Ambrosianae parochiae clericis, ego in medio residens, sive potius praesidens, reverendissimum Mediolanensem archiepiscopum ad sinistram; prudentia quoque, ac sanctitate conspicuum Anselmum Lucensem episcopum posuisse mihi accusabar ad dexteram. Hinc porro quanta a frementi 77 populo dici potuerint, non necesse est apicibus tradi, quod nimirum per se valet intelligi. Et revera ipse dominus archiepiscopus mox ut nostrae est praesessionis admonitus, impiger obtulit, ultro etiam, ut si ego praeciperem, in scabello, quod nostris suberat pedibus, sine controversia resideret. Dicant id non simplici factum intentione, qui volunt; nos autem non hoc irritationi populi zelantis, ut fertur, adscribimus, sed apostolicae sedis reverentiae deputamus. Ut autem ad compendium veniam, ascendi pulpitum, ac, sedato vix populo, hujusmodi sum verbis exorsus.

SERMO

Noverit charitas vestra, dilectissimi, non me pro Romanae Ecclesiae huc honore venisse, sed vestram gloriam quaerere, vobis salutem et gratiam, quae in Christo est, cum ejus auxilio,

si permittitis, providere. Quo enim pacto honore indiget parvuli hominis, quae laudes atque praeconia ex ipsius ore sortita est Salvatoris? Quae autem provincia per omnia regna terrarum ab ejus ditione extranea reperitur, cujus arbitrio ipsum quoque coelum et ligatur et solvitur? Omnes autem sive patriarchivi cujuslibet apicem, sive metropoleon primatus, aut episcopatum cathedras, vel Ecclesiarum cujuscunque ordinis dignitatem, sive rex, sive imperator, sive cujuslibet conditionis homo purus instituit, et prout voluntas, aut facultas erat, specialium sibi praerogativarum jura praefixit: Romanam autem Ecclesiam solus ipse fundavit, super petram fidei mox nascentis erexit (**Matth. XVI**), qui beato vitae aeternae Clavigero terreni simul et coelestis imperii jura commisit. Non ergo quaelibet terrena sententia, sed illud verbum, quo constructum est coelum, et terra: per quod denique omnia condita sunt elementa, Romanam fundavit Ecclesiam. Illius certe privilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Unde non dubium, quia quisquis cuilibet Ecclesiae jus suum detrahit, injustitiam facit: qui autem Romanae Ecclesiae privilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in haeresim labitur: et cum ille notetur injustus; hic est dicendus haereticus. Fidem quippe violat, qui adversus illam agit, quae mater est fidei; et illi contumax invenitur, qui eam cunctis Ecclesiis praetulisse cognoscitur.

Ut autem, omissis aliis, ad id, quod nunc agitur, veniamus, non debet ignorare sancta vestra devotio, quia beati apostolorum principes Petrus et Paulus, sicut per suum sanguinem Romanam Ecclesiam consecrarunt; ita mox inter ipsa nascentis fidei rudimenta hanc Mediolanensem

Ecclesiam per suos discipulos lucrati sunt Christo: Nazarius quippe martyr insignis, sicut Scripturae testantur, Petri auctoritate, baptisma a Lino ejus successore suscepit: qui postmodum cum B. Celso in hac sancta urbe martyrio coronatus est. Sancti vero martyres Protasius atque Gervasius beatum Paulum apostolum magistrum ac praeceptorem habuisse noscuntur; sicut B. Ambrosio et ipse testatur: **78** Isti sunt, inquit, qui monita mea secuti respuentes praedia, et divitias secuti sunt Domini nostri vestigia. Sicut ergo Salvator noster binos ante faciem suam discipulos misit (**Luc. XIX**); ita quodammodo uterque sanctus apostolus ex magisterio suo in hanc urbem praedicatores sanctae fidei geminos destinavit.

Cum ergo vestrae salutis auctores ex Romanae Ecclesiae prodierint disciplina, consequens est, juxta aequitatis ordinem, ut Ecclesia Romana mater Ambrosiana sit filia. Ut autem hic ordo inter utramque, Ambrosianam videlicet et apostolicam sedem non noviter oriri, sed antiquitus tenuisse non dubitetur, B. Ambrosius cum hanc Nicolaitarum sordem ad multorum foetere perniciem in hac urbe doleret, eamque per se solus coercere non posset, sedis Apostolicae mox quaesivit auxilium; cui videlicet is, qui tunc praeerat, papa Siricius tres personas, presbyterum, diaconum, et subdiaconum, ad correctionem ulciscendi hujus sceleris destinavit. Cum his itaque beatissimus pontifex, quos corrigere non potuit, velut scatentem vermibus sentinam ex urbis hujus sagena projecit. Unde et ipse S. Ambrosius in omnibus sequi se magistram sanctam Romanam profitetur Ecclesiam. Scrutamini itaque Scripturas vestras, et per quod vultis diligenter inquirete; et si non potestis apud vosmetipsos invenire quod loquimur, mendacii arguite: si autem potestis,

nolite veritati resistere, nolite matrem vestram crudeliter impugnare, sed ex cujus uberibus lac suxistis apostolicae fidei, ejus semper gaudete solidis doctrinae coelestis dapibus recreari.

Quantum profuerit ratio reddita.

His itaque rationibus de praerogativa et principatu sedis apostolicae redditis, populus omnino benevolus redditur, et exsecuturum se, quidquid injungerem, unanimiter pollicetur. Tunc nimirum liquido persensi, in ecclesiasticis causis quantum Romanae Ecclesiae nosse privilegium valeat; quamque hoc sancta tua prudentia non otiose deponat. Quod utique, Deo annuente, implere studebimus, si tamen hujus rei gestae prius ordinem digeramur. Quid multis moror? Adest clericorum perplurimus ille conventus, communiter, et singillatim quisque perquiritur, vix e tanto numero quispiam promotus ad ordinem sine pretio reperitur. Erat enim genuinus, imo inordinatus ordo, et inevasibilis regula illius Ecclesiae, ut quicumque ad quemlibet ordinem, vel etiam ad episcopatum consecrandus accederet, praefixum prius absque ulla controversia canonem daret. Hic plane quot curis afflictus, quot sim cogitationum stimulis taediatus, quot denique suspiria ex imis visceribus traxerim, facunda etiam lingua non explicat. Tam latae siquidem dioecesis, tam nobilis urbis omnes Ecclesias sacris mysteriis profanare, quodammodo Christianae religionis videbatur eversio. Sed et litigiosum erat indulgere paucis, cum fere omnium esset culpa communis, nec legitimum videbatur, diversa in eos prodire

sententia, cum esset una omnibus causa. Hoc etiam nostras augmentabat **79** angustias, quia nisi qualemcumque decisionis calculum causa ista susciperet, nisi cum magna hominum strage, furentis populi se jurgia non sedarent.

De reconciliandis haereticis.

Tunc inter multas disceptationes processit in medium illa Innocentii papae sententia, ab antiquioribus inventa, quod a multis peccatur, inultum est. Illa quoque discretio ad memoriam rediit, quam sancti pontifices, et authentici canonum conditores de Donatistis, et Novatianis, ac reliquis, qui apud diversas haereses ordinati sunt, invenerunt. Id etiam nos non praeterit, quod nostrae memoriae nonus Leo papa plerosque Simoniacos, et male promotos tanquam noviter ordinavit. Haec et alia plurima meditantibus, et invicem conferentibus, illud etiam devenit in manus, quod insignis papa Leo I Januario scripsit episcopo: «Lectis, ait, fraternitatis tuae litteris, vigorem fidei tuae, quem olim noveramus, congratulantes tibi, quod ad custodiam gregis Christi pastorem curam vigilanter exsequeris, ne lupi, qui sub specie ovium subintraverunt (**Matth. VII**), bestiali saevitia simplices quosque dilacerent, et non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam, quae sunt sacra corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam, insinuantem ad animae periculum pertinere, si quisquam de his, qui a nobis in haereticorum atque schismaticorum sectam delapsis, et se utcunque haereticae communionis contagione macularit resipiscens, in

communione catholica sine professione legitimae satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim, et spiritualis medicinae utilitate plenissimum est, ut sive presbyteri, sive diaconi, aut cujuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, jampridem admiserant, rursum reverti ambiunt, prius errores suos et ipsos auctores errorum damnatos sine ambiguitate fateantur. Ut sensibus pravis etiam peremptis nulla sperandi supersit occasio, ne ullum membrum talium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria coeperit obviare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem praecipimus custodiri, ut in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni promotionis spe, in quo inveniuntur, stabilitate perpetua maneant, tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non ob hoc levem apud Dominum noxam incurrit, qui de talibus ad sacros promovendis ordines judicavit. Quod si cum grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere suspectus.» Idem quoque Leo in haereticorum receptione Anatolio Constantinopolitano episcopo sic mandavit: «Qui plenis satisfactionibus male gesta condemnant, et accusare magis se eligunt, quam tueri, pacis, et communis nostrae unitate laetentur, ita ut digno prius anathemate, quae contra fidem catholicam sunt recepta, damnentur. Aliter enim in Ecclesia Dei, quae corpus est Christi, nec rata sunt sacerdotia, nec vera sunt sacrificia, nisi in nostrae proprietate naturae verus nos pontifex **80** reconciliet, verus immaculati Agni sanguis emundet. Nec aspere igitur communionis nostrae gratia deneganda est, nec temere est largienda.» Idem vero Aquileiensi episcopo scribens, ait: «Damnent apertis promissionibus sui superbi erroris auctores, et quod in

doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit, detestentur. Omnia decreta synodalia, quae ad excisionem Simoniacae haereseos apostolicae sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, et in omnibus approbare plenis, et apertis, ac propria manu scriptis protestationibus eloquantur. Illud etiam nos non aufugit, ubi Fulbertus Carnotensis episcopus primati suo super presbytero per pecuniam ordinato, ex auctoritate Toletani concilii tale reperitur dedisse consilium (aliis quippe praemissis hoc intulit). Propterea, inquit, depositum non reordinabitis, sed reddetis ei suos gradus per instrumenta, et per vestimenta, quae ad ipsos gradus pertinent, ita dicendo: Reddo tibi gradum ostiarii, et te in illum gradum restituo, et caetera; In nomine Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Novissime autem benedictione laetificabitis eum, sic concludendo: Benedictio Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti super te descendat, ut sis restitutus in ordine sacerdotali, et offeras placabiles hostias laudis pro peccatis, atque offensionibus populi omnipotenti Deo, cui est honor et gloria in saecula saeculorum.» Hoc etiam nostram memoriam non pertransiit, quod beatus papa Gregorius neophytis Anglis dispensative ad tempus, conjugia canonibus interdicta, permisit. Apostolica etiam illa discretio nobis ad memoriam est reducta, quae Gentilibus nuper conversis ad fidem, nihil aliud oneris imposuerunt, nisi ut ab immolatis simulacrorum, et sanguine, et suffocato, et fornicatione, se tantummodo custodirent. In arcto itaque positi, quia non poteramus mala illius Ecclesiae mera canonum auctoritate corrigere, studuimus saltem perversis ejus usibus finem imponere, ac gratuita promotionis ordinem futuris temporibus providere. Exegimus igitur extunc et deinceps gratuita promotionis inviolabilem sponsionem, prius per monumenta litterarum,

deinde per manum, postremo per Evangelicum sacramentum. Et quidem sponsio stylo digesta, ut apud nos habetur, hic simpliciter transcribatur.

Sponsio archiepiscopi Mediolanensis.

Wido divina gratia Medolanensis Ecclesiae archiepiscopus, omnibus Christi fidelibus ejusdem Ecclesiae clero, et populo aeternam salutem in Domino.

Non ignorat sancta devotio vestra, dilectissimi fratres, et filii, quam reprobam, quam detestabilis, Deo odibilis, ignominiosa, atque perversa, omniumque sanctorum canonum auctoritate damnata consuetudo in hac sancta Ecclesia, cui, Deo auctore, deservio antiquitus inoleverit, quamque lethalis, atque pestiferae leprae animas innocentum contaminatione perfuderit, Simoniacae videlicet haeresis damnata, semperque damnanda venalitas, et perniciose negotiatio hujusmodi, quae in hac sancta Ecclesia consuetudinaliter, obtinebat, ut quisquis **81** ad clericales ordines provehendus accederet de subdiaconatu quidam duodecim nummos, de diaconatu vero decem et octo, postremo de presbyteratu suscipiendo viginti quatuor, quasi per praefixam conditionis regulam daret. Hoc itaque modo Simon Magus, heu! proh dolor! hanc sanctam Ambrosianam ecclesiam perversitatis suae velut officinam fecerat. Follem, malleos, et incudem trapezita ac monetarius iniquitatis habebat; nihilque aliud nisi animarum omnium commune periculum fabricabat. Nostris vero temporibus, quia Salvator noster pius ac misericors plebem suam, quam pio

cruore redemerat, sub hac mortiferi languoris atrophia perire condoluit, velut ad obviandum, ac viriliter obsistendum voraci ac virulento draconi, vestros animos, visitante Spiritus sancti gratia, concorditer incitavit: ita ut quibusdam ex nostris sedem apostolicam adeuntibus, tantum hujus terrae periculum sanctus ad Deo dignus Nicolaus papa cognosceret, atque ad compescendum, et funditus extirpandum hoc facinus dominum Ostiensem Petrum episcopum destinaret.

Quapropter, dilectissimi fratres, in conspectu Dei omnipotentis, et Filii ejus Christi Jesu, qui judicaturus est vivos et mortuos, et Spiritus sancti, qui hanc pestem specialiter damnat ac destruit, sub testimonio omnium angelorum cunctorumque sanctorum Dei, praesente jam dicto domino Petro episcopo, et etiam venerando domino Anselmo Lucensi episcopo, et omnibus vobis, damno, detestor ac reprobam judico hanc perversam, quae hactenus vigit in hac ecclesia, negotiandi consuetudinem, omnemque Simoniacam haeresim. Insuper obligo non solum me, sed et omnes clericos meos, qui nunc sunt, omnesque successores nostros, et inviolabili nodo firmissimae promissionis astringo, ut nec ego, nec quisquam successor meus, nec inquisitor, nec Rodolarius, nec aliquis hujusmodi de promovendis ad ecclesiasticos ordines aliquid tollat. Quod si suadente diabolo, sive aliquis nostrum, qui nunc sumus, sive successorum nostrorum, qui post nos futuri sunt, hujus saluberrimae promissionis violator exstiterit, et aliquid in conferendis ordinibus tollere pestifera negotiatione praesumpserit: dator simul et acceptor cum ipso haeresis hujus auctore Simone perpetuo anathematis vinculo constringatur, et a Dei omnipotentis, omniumque sanctorum consortio separatus,

cum Juda et Caipha, cum Dathan et Abiron sub aeternae damnationis atrocitate damnetur. Nicolaitarum quoque haeresim, nihilominus condemnamus, et non modo presbyteros, sed et diaconos, et subdiaconos ab uxorum et concubinarum foedo consortio, nostris studiis, in quantum nobis possibilitas fuerit, sub eodem quo supra testimonio arcendos esse promittimus. Quod, ut verius credatur, nos cum nostris clericis propria manu subscribendo firmamus, sigilli quoque nostri formam imprimi jubemus. Insuper hoc addentes ac sub ejusdem sponsionis vinculo inviolabiliter promittentes, ut neque de abbatiis ordinandis, neque de capellis, vel quibuslibet ecclesiis investiendis, vel ordinandis, sive tradendis, neque **82** de episcopis promovendis, neque de sacrosancto chrismate, neque de consecratione ecclesiarum vel nos, vel nostri familiares aliquid omnino tollamus. Spiritus sanctus, qui sanctorum chrismatum auctor est, nos nostrosque successores ab omni vinculo praefatae maledictionis eripiat: ita tamen ut hanc saluberrimam constitutionem perseveranter implere concedat, qui cum Patre, et Filio vivit in saecula saeculorum. Amen.

Ego Dei gratia Wido, Mediolanensis Ecclesiae archiepiscopus, hanc sponsionem a me factam firmavi, roboravi, atque subscripsi. Odaldericus vicedominus, et presbyter subscripsi. Griberius presbyter subscripsi. Arderatus presbyter subscripsi. Atto presbyter subscripsi. Aripandus indigne diaconus subscripsi. Ardericus diaconus subscripsi. Ambrosius diaconus subscripsi. Acto diaconus subscripsi. Adam subdiaconus subscripsi. Lyprandus subdiaconus subscripsi. Landulphus subdiaconus subscripsi. Acto subdiaconus subscripsi, et alii subscripsere.

Jusjurandum archiepiscopi.

Postmodum accedens idem archiepiscopus ante sanctum altare, praesente domino Lucense, juravit in manum meam, dicens: Si haec, inquit, de Simoniaca et Nicolaitarum haeresi delenda, et funditus destruenda fideliter non observavero, ab omnipotenti Deo et omnibus sanctis sim excommunicatus, et anathematizatus, et ab omni Christianorum consortio inveniar alienus. Similiter et vicedominus, et cancellarius ejus, et omnes alii qui aderant clerici manus suas in manum meam dederunt, et haec eadem excommunicationis et anathematis verba dixerunt. Deinde accessit Arnulphus nepos archiepiscopi, honestus videlicet et prudens clericus, cujus unam manum archiepiscopus tenuit, alteram ipse super sanctum Evangelium posuit, et juravit, dicens: Dominus meus Wido archiepiscopus, qui hic est, ab hodie in antea, et quod promisit de castitate clericorum, fideliter observabit: et insuper nunquam consecrabit alicujus ordinis clericum suae dioecesis praeter monachos, quem ante promotionem non faciet jurare, quod in hoc breviculo scriptum est. Sic me Deus adjuvet, et ista sancta Evangelia.

Indiculus sacramenti eorum qui promoventur.

Pro suscipiendis ecclesiasticis gradibus, sive per me, sive per submissam personam, seu per quodlibet ingenium, neque dedi, neque promisi, neque per promissiones daturus sum aliquid. Sic me Deus adjuvet, et ita sancta Evangelia.

Poenitentia archiepiscopi.

Hoc facto dominus archiepiscopus illico in pavementum cum omni humilitate prosternitur, et injungi sibi poenitentiam pro venalitatis hujus nefando commercio deprecatur: cujus videlicet sceleris licet in illa Ecclesia non ipse primus exstiterit auctor; non tamen ut debuit, fuerat exstirpator. Centum itaque annorum sibi poenitentiam indicit, **83** redemptionemque ejus taxatam per unumquemque annum pecuniae quantitate praefixit.

Jusjurandum archiepiscopi et populi non diversum.

Mox majorem ecclesiam simul ingressi, pulpitum ascendimus. Tunc coram copioso populo civitatis, et clero, clericum suum, tactis sacrosanctis Evangeliiis, jurare feci, quod ipse archiepiscopus donec adviveret, in quantum posset (excepta suorum bonorum datione, si nollet) istas duas, Nicolaitarum videlicet ac Simoniacorum haereses, omni

studio totisque viribus sincere ac fideliter exstirpare contenderet: ita ut neque presbytero, neque diacono, neque subdiacono, feminam cum gradu simul habere permetteret: a conferendis etiam ecclesiasticis sacramentis venalitatis omne commercium funditus prohiberet. Idipsum jusjurandum contra Simoniacos et Nicolaitas permaxima pars populi non modo civilis, sed et suburbani jam dederat, quorum videlicet multitudo millenarium, ut fertur, numerum excedebat. His ita gestis, consideratisque sanctorum Patrum sententiis, quos superius memoravimus, aliorumque, quos studio brevitatis omisimus, visum est nobis, ut omnes illi clerici, accepta poenitentia, inter missarum solemnia reconciliarentur, ornamenta de manu episcopi recipientes, sicut Fulbertum episcopum, supra narravimus, dedisse consilium; hoc tamen prius, quod infra scriptum est, ante sanctum altare legentes.

Jusjurandum clericorum.

Ego Arialdus dictus diaconus *de capella* Mediolanensis archiepiscopi hac scriptura, quam manu mea scripsi, profiteor me eam fidem tenere, quam sacrosancta septem concilia evangelica, et apostolica auctoritate firmarunt, et quam beatissimi pontifices Romani ad diversos data praedicatione lucidissimae veritatis exposuerunt. Anathematizo quoque generaliter omnes haereses, extollentes se adversus sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam, et specialiter vero atque nominatim Simoniacam haeresim, quae in ipsam Ecclesiam conatur introducere sacrorum ordinum, sive officiorum maledictam venalitatem: deinde Nicolaitarum

aeque abominabilem haeresim, quae impudenter latrat sacri altaris ministros debere. vel posse licenter uti conjugibus, quomodo et laicos: unde quia his diebus hae duae haereses, scilicet Simoniacorum et Nicolaitarum, gravius Ecclesiam Dei vexant et impugnant; Simoniacos omnes, et Nicolaitas cum dogmatibus, auctoribus sectatoribusque suis aeterno anathemate dignos esse pronuntio, jurans per sanctam omousion Trinitatem.

Poenitentia clericorum.

Poenitentia autem clericorum talis est. Ii nimirum, qui solum constitutae a diabolo **84** regulae canonem dederunt, ita ut nonnulli eorum vix peccatum hoc esse cognoscerent, quinque annorum poenitentiam acceperunt. Hoc modo ut omni tempore, aestate, simul et hieme, duos dies, duabus autem anni Quadragesimis, Natalem videlicet, et sanctum Pascha praecedentibus, tres dies per hebdomadam jejunarent in pane et aqua. Eorum autem, qui plus dederunt, septem annorum est poenitentia, sub eadem scilicet jejunii quantitate distincta; postque septennium quandiu vixerint, sextam feriam jejunabant. Qui autem jejunare facile non potest, unum ex his diebus per omnem hebdomadam redimere licentiam habet, ita ut unum psalterium meditetur, aut medium cum quinquaginta metanoëis, aut unum pauperem pascat, et lotis pedibus nummum porrigat. Hoc insuper domino archiepiscopo promittente quod omnes orationis causa procul ipse dirigeret, sive videlicet Romam, sive Turonum; ipse autem

archiepiscopus profecturum se ad B. Jacobi venerabilem tumulum, qui est in Hispania, disponebat.

His itaque tali modo reconciliatis, decretum est, ut non mox passim omnibus reddetur officium, sed his duntaxat, qui et litteris eruditi, et casti, et morum gravitate viderentur honesti; caeteris autem sufficeret, quod sanctae Ecclesiae per divinam gratiam essent rursus inserti, a qua eatenus fuerant divinae sententiae falce praecisi. Illi etiam ipsi, quibus ministrandi licentia redditur, non ex male mercata veteri ordinatione ad amissum reparantur officium: sed ex illa potius beati apostolorum principis efficacissima auctoritate, qua in beatum Apollinarem repente usus est, dicens: Surge, inquit, accipe Spiritum sanctum, simulque pontificatum.

Ecce omnem discretionis illius ordinem apud Mediolanensem urbem habitum, breviter exposuimus: adhuc tamen utrum sedis apostolicae iudicio placeat, ignoravimus. Nos enim, si quid erravimus, ad Petri magisterium corrigendi libenter accedimus, et retractationis opprobrium non veremur. Haec est enim illa, ut ita loquar, officina fabrilis cui nimirum is, qui fabri dicebatur filius praesidet, ad cuius regulam omnis merito moneta reducitur: ad cuius rectitudinis lineam quidquid uspiam depravatum fuerit, reformatur. Utrum autem ego in reconciliatione illorum erraverim, nescio. Unum autem per omnipotentis Dei clementiam spero, quia post tot jurationum genera, quibus archiepiscopus haec promissa firmavit, post sacramenta tam multiplicis populi per Evangelium data, post iuramenta certe omnium clericorum ante sanctum altare litteris, et proprio ore prolata, utraeque istae haereses sic in illa Ecclesia sunt per argumenta providae coercionis attritae, ut auctore Deo nostris temporibus non sint ad rediviva

certamina reparandae. Apostolica tamen sedes haec apud se retractanda discutiat: et utrum puncto an lima digna sint, ex auctoritatis suae censura decernat.

Sit nomen Domini benedictum.